

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Sžk/15/2019
Identifikačné číslo spisu: 1016201406
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Jaroslava Fúrová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1016201406.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a členov senátu Mgr. Petra Melichera a JUDr. Eriky Šobichovej, v právnej veci žalobcu: C.. P.. S. Ď.E., H. XX. K. XXXX, R. C. D. XXXX/XX, XXX XX C., právne zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, so sídlom kancelárie Sibírska 4, 831 02 Bratislava, proti žalovanému: Centru právnej pomoci, so sídlom kancelárie Námestie slobody č. 12, 810 05 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 5922/2016-KaBA z 20. júna 2016 a o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/162/2016-22 z 9. mája 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Účastníkom právo na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“) rozsudkom č. k. 2S/162/2016-22 z 9. mája 2018 podľa ust. § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 5922/2016-KaBA z 20. júna 2016, ktorým žalovaný podľa ustanovenia § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z., o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) nepriznal nárok na poskytovanie právnej pomoci v právnej veci podania dovolania vo veci ochrany osobnosti proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo 14. novembra 2012 č. k. 26C (25C)/178/2009-155.

2. V odôvodnení rozsudku správny súd skonštatoval, že žalovaný ako príslušný správny orgán postupoval v súlade s príslušnými procesnoprávnymi normami, pričom pri svojom rozhodovaní nevybočil z rámcov správnej úvahy tak, ako je vymedzená vyššie, a preto neexistoval žiaden zo

zákonných dôvodov na zrušenie napadnutého rozhodnutia žalovaného.

3. Správny súd v prejednávanej veci vyhodnotil ako spornú otázku, či žalovaný napadnutým rozhodnutím prekročil alebo neprekročil zákonom o poskytovaní právnej pomoci povolenú správnu úvahu vo vzťahu ku skúmaniu zrejmej bezúspešnosti predmetného sporu, pričom dospel k záveru, že nejde o prípad, kedy by žalovaný aťrahoval právomoc všeobecného súdu a spor by prejudiciálne posudzoval v jeho merite, keď z administratívneho spisu zistil, že žalovaný predmetné rozhodnutie odôvodnil predovšetkým tým, že ide o právnu vec zjavne bezúspešnú vzhľadom na to, že dovolanie nebolo podané v zákonnej lehote a rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 26C/178/2009 zo 14. novembra 2012 ako aj rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/273/2013 z 20. mája 2013 nadobudli právoplatnosť 6. júna 2013. Pri skúmaní zrejmej bezúspešnosti predmetného sporu správny súd vychádzal z rozsudkov Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Sžo/106/2015, sp. zn. 5Sžo/55/2013, sp. zn. 2Sžo/100/2014 a sp. zn. 5Sžo/14/2014, podľa ktorých „pre nenaplnenie požiadavky § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. nestačí, že zrejmu bezúspešnosť sporu nemožno vylúčiť, ale je nevyhnutné, aby bezúspešnosť sporu žiadateľa bola tak jednoznačná, že je zrejmá už na základe zbežného posúdenia veci. V opačnom prípade ide len o možnú bezúspešnosť sporu, ktorá sama osebe nevyklučuje žiadateľa z nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci“; správny orgán teda nemá prejedukovať výsledok konania z vecnej stránky, ale len formálne preskúmať odôvodnenosť návrhu žiadateľa. Podľa dôvodovej správy k § 6 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, cit. „pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliada len na formálne preskúmanie odôvodnenosti návrhu žiadateľa. Keďže by však nebolo žiadúce, aby zodpovedný orgán prejedukoval možný výsledok sporu z vecnej stránky, a tým zasahoval do právomoci súdu, zamietnutie žiadosti o poskytnutie právnej pomoci z tohto dôvodu bude prijateľné iba v zrejmých prípadoch, napr. uplynutie prekluzívnej lehoty.“; je teda evidentné, že ak by žalovaný pri posudzovaní otázky zrejmej bezúspešnosti skúmal právnu stránku veci v rozsahu, ktorý prináleží len súdu, dochádzalo by tým k nezákonnému prejedukovaniu rozhodnutia príslušného súdu, ale zároveň, aj keď dôvodová správa k zákonu nie je prameňom práva a nemá záväzný charakter, nemožno v danej súvislosti opomínať jej interpretačný význam s tým, že práve pre vysvetlenie podstaty a zmyslu jednotlivých ustanovení právneho predpisu je veľmi dôležitá osobitná časť dôvodovej správy, ktorá explicitne uvádza napr. uplynutie prekluzívnej lehoty.

4. O nároku na náhradu trov konania rozhodol správny súd podľa § 168 S.s.p. v spojení s § 175 ods. 1 S.s.p. tak, že žalovanému ako vo veci úspešnému účastníkovi konania náhradu trov konania nepriznal, pretože mu žiadne dôvodne vynaložené trovy konania nevznikli (resp. tieto nie sú preukázané) a žalovaný si ich náhradu ani neuplatnil, a súčasne, pretože ide o orgán štátnej správy, ktorému možno náhradu trov konania priznať iba vtedy, ak to možno spravodlivo požadovať.

5. Proti rozsudku správneho súdu podal v zákonnej lehote žalobca (sťažovateľ) kasačnú sťažnosť podľa § 440 ods. 1 písm. f), písm. g) a písm. h) S.s.p., v ktorej namietal, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces; rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci; a sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu a navrhoval, aby kasačný súd zmenil napadnutý rozsudok správneho súdu tak, že žalobe vyhovie a súčasne, aby zaviazal žalovaného na náhradu trov konania.

6. V odôvodnení kasačnej sťažnosti uviedol, že správny súd pri rozhodovaní vychádzal zo skutočnosti, že rozhodnutie, ktorého sa malo týkať dovolanie nadobudlo právoplatnosť 6. júna 2013, pričom vychádzal z domnienky, že lehota na podanie dovolania je lehotou prekluzívnou a jej zmeškanie nie je možné za žiadnych okolností reparovať. Sťažovateľ ďalej uviedol, že správny súd však rozhodoval o žalobe v čase platnosti a účinnosti „Civilného správneho poriadku“ a lehota na podanie dovolania je

definovaná v ust. § 427 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“), ako dvojmesačná lehota od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu. Z uvedeného ustanovenia však nie je možné vyvodiť, že ide o prekluzívnu lehota, zmeškanie ktorej nie je možné odpustiť, a to obzvlášť v spojení so zásadou ústavne konformného výkladu zákonov, zakotvenou v čl. 52 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, obsiahnutou v čl. 3 ods. 1, ods. 2 C.s.p.. Sťažovateľ mal za to, že správny súd, rovnako ako žalovaný, si nesprávne prisvojili právo posúdiť otázku splnenia lehoty pre podanie dovolania, pričom túto lehota bez zákonného podkladu správny súd posúdil ako lehota prekluzívnu a na takomto nesprávne zistenom základe nezákonne rozhodol o tom, že sťažovateľ ako žiadateľ o poskytnutie právnej pomoci v dovolacom konaní nesplnil podmienku vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu. Sťažovateľ ďalej namietal, že správny súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal so skutočnosťou, že uplynutie zákonom predpokladanej lehoty na podanie dovolania došlo v dôsledku nezákonného konania zo strany žalovaného, bez akéhokoľvek zavinenia z jeho strany. Uzavrel, že takýmto postupom správneho súdu došlo k neprimeranému uprednostneniu formálnej stránky pred stránkou materiálnou, čo malo a má, v konečnou dôsledku, za následok odopieranie sťažovateľovi jeho práva na spravodlivé súdne konanie.

7. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhol túto ako nedôvodnú zamietnuť a uviedol, že sťažovateľ svojou žiadosťou zo 6. júna 2013 požiadal o poskytnutie právnej pomoci do konania, ktoré v čase rozhodovania o nároku na poskytnutie právnej pomoci bolo na súde právoplatne skončené. Z dôvodu nutnosti kumulatívneho splnenia zákonom stanovených podmienok pre priznanie nároku na právnu pomoc sa žalovaný, s ohľadom na vyššie uvedené, splnením ďalších podmienok nezaoberal, keď nespĺnenie hoci len jednej z podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o nároku na poskytovanie právnej pomoci. Žalovaný ďalej uviedol, že napriek tomu, že nemôže prejudikovať rozhodnutie súdu, má povinnosť konať hospodárne, a preto mal za to, že v predmetnej právnej veci nebolo možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu.

8. K uplatnenému nároku na náhradu trov kasačného konania žalovaný uviedol, že rozhodnutím č. spisu: KaBA 20310/2018, ČRZ: 87576/2018 z 28. júna 2018 priznal sťažovateľovi nárok na poskytovanie právnej pomoci a na zastupovanie v konaní o tejto kasačnej sťažnosti, a teda v tomto konaní znáša za žalobcu trovy právneho zastúpenia.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „kasačný súd“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 S.s.p.), po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania zastúpený v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 S. s. p., bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná. Rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke najvyššieho súdu www.nsud.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený 24. októbra 2019 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

10. Kasačný súd po oboznámení sa s rozsahom (§ 453 ods. 1 S.s.p.) a dôvodmi (§ 453 ods. 2 S.s.p.) kasačnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku, ktorými je viazaný, preskúmal rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, skúmal aj napadnuté rozhodnutia žalovaného správneho orgánu a konanie mu predchádzajúce, najmä z toho pohľadu, či sa správny súd vysporiadal so všetkými zásadnými námietkami uvedenými v žalobe a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu.

11. Úlohou správneho súdu v predmetnej veci bolo na základe žaloby sťažovateľa preskúmať zákonnosť postupu a rozhodnutia žalovaného o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci sťažovateľovi v právnej veci o ochranu osobnosti, tzn. posúdiť, či žalovaný správny orgán dostatočne zistil skutkový

stav a na takto zistený skutkový správne aplikoval relevantné predpisy.

12. Z obsahu administratívneho spisu žalovaného bolo nesporne zistené, že sťažovateľ podal 6. júna 2013 žiadosť o poskytnutie právnej pomoci vo veci podania dovolania a ústavnej sťažnosti voči rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/273/2013 z 20. mája 2013, ktorý nadobudol právoplatnosť 6. júna 2013. Žalovaný opatrením č. Op-BA/2/13 z 9. júna 2013 vylúčil žiadosť sťažovateľa o poskytnutie právnej pomoci vo veci podania ústavnej sťažnosti na samostatné konanie a o žiadosti o poskytnutie právnej pomoci vo veci podania dovolania rozhodol rozhodnutím č. 5395/2013 z 10. júla 2013 tak, že žiadosť sťažovateľa zamietol, čo v podstate odôvodnil tým, že zo skutočností vyplývajúcich z odôvodnení rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 26C/178/2009 zo 14. novembra 2012 a z rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/273/2013 z 20. mája 2013 dospel k záveru, že vo veci nemožno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu. Rozhodnutie žalovaného č. 5395/2013 z 10. júla 2013 bolo rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Sp/64/2013-28 z 27. júna 2014 ako nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov zrušené a vrátené žalovanému na ďalšie konanie.

13. Následne žalovaný vo veci žiadosti sťažovateľa o poskytnutie právnej pomoci vo veci podania dovolania rozhodol rozhodnutím č. 5922/2016-KaBA z 20. júna 2016 tak, že žiadosť sťažovateľa opätovne zamietol, pričom v odôvodnení rozhodnutia sa obmedzil na konštatovanie zjavnej bezúspešnosti sporu z dôvodu márneho uplynutiu lehoty na podanie dovolania.

14. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/273/2013 z 20. mája 2013, podanie dovolania voči ktorému je predmetom tohto konania, nadobudol právoplatnosť 6. júna 2013. Účinné doručenie rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/273/2013 z 20. mája 2013 si kasačný súd osvedčil zo spisového materiálu Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 26C/178/2009.

15.1. Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, predpis zrušený od 1. júla 2016 (ďalej len „O.s.p.“) môže účastník podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni. A odvolací súd vydal opravné uznesenie, plynie táto lehota od doručenia opravného uznesenia.

15.2. Podľa § 240 ods. 2 O.s.p. zmeškanie lehoty uvedenej v odseku 1 nemožno odpustiť. Lehota je však zachovaná, ak sa dovolanie podá v lehote na odvolacom alebo dovolacom súde.

15.3. Podľa § 427 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) sa dovolanie podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

15.4. Podľa § 427 ods. 2 C.s.p. je dovolanie podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

15.5 Podľa § 470 ods. 1 C.s.p. ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

15.6. Podľa § 470 ods. 2 prvá veta C.s.p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

15.7. Podľa § 470 ods. 3 C.s.p. na lehoty, ktoré dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona neuplynuli, sa použijú ustanovenia tohto zákona; ak však zákon doteraz ustanovoval lehotu dlhšiu, uplynie lehota až v tomto neskoršom čase.

16. Z obsahu pripojeného administratívneho spisu žalovaného, ako aj z obsahu spisu Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 26C/178/2009 je zrejmé, že lehota na podanie dovolania voči rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/273/2013 z 20. mája 2013 sťažovateľovi uplynula 6. júla 2013 (§ 240 ods. 1 O.s.p.). Lehota na podanie dovolania uplynula pred účinnosťou Civilného sporového poriadku, najmä teda ust. § 427 C.s.p., a preto sa táto za primeranej aplikácie ust. § 470 ods. 2 prvá veta C.s.p. riadi režimom ust. § 240 ods. ods. 1, ods. 2 O.s.p., a teda jej zmeškanie nebolo možné odpustiť. Navyše, ak by aj kasačný súd na posudzovanie včasnosti podania dovolania pripustil použitie ust. § 427 ods. 1 C.s.p. za aplikácie ust. § 470 ods. 1 C.s.p., lehota na podanie dovolania by uplynula 5. augusta 2013. V čase rozhodovania žalovaného bolo zrejmé, že lehota na podanie dovolania uplynula a jej zmeškanie nie je možné odpustiť.

17. Napriek tomu, že možno so sťažovateľom súhlasiť, že súčasná právna úprava (§ 427 C.s.p.) odpustenie zmeškanej lehoty na podanie dovolania pripúšťa (a contrario k § 240 ods. 2 O.s.p.), a že jediný oprávnený subjekt oprávnený s definitívnou platnosťou rozhodovať o včasnosti podania dovolania je dovolací súd, nie je vylúčené, aby žalovaný posudzoval otázku zachovania lehôt ako otázku predbežnú. Vylúčenie posúdenia formálnych náležitostí predmetu žiadosti o poskytnutie právnej pomoci by sa priečilo účelu ust. § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z..

18. Kasačný súd ďalej poukazuje na to, že sťažovateľ bol priamo v tlačive „Žiadosť o poskytnutie právnej pomoci“ (str. 9) poučený, cit.: „Táto žiadosť nemá vplyv na časové lehoty, ktoré sa majú dodržať v prípade začatia konania alebo odvolania. Ak Vám plynie lehota, je dôležité na túto skutočnosť Centrum právnej pomoci upozorniť v tejto žiadosti v časti Predbežné poskytnutie právnej pomoci.“ Sťažovateľ v časti „D“ žiadosti predbežné poskytnutie právnej pomoci nežiadal, a to napriek tomu, že bol opakovane poučený o hrozbe zmeškania lehoty.

19. V tomto kontexte kasačný súd dáva do pozornosti zásadu, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „vigilantibus iura scripta sunt“ t. j. „práva patria len bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod.. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení vrátane využitia možnosti podania opravných prostriedkov. Uvedené platí o to viac, že sťažovateľ je, ako absolvent prvého (bakalárskeho) stupňa vysokoškolského štúdia v odbore právo, osoba práva znalá, ako aj vzhľadom na jeho opakované vystupovanie v rôznych sporoch. Z obsahu spisového materiálu je zrejmé, že sťažovateľ podal žalovanému cca 100 žiadostí o poskytnutie právnej pomoci v rôznych veciach, preto mu muselo byť zrejmé, že nie je reálne, aby v lehote na podanie dovolania, žalovaný o poskytnutí právnej pomoci rozhodol; eventuálne pridelený advokát právnu vec naštudoval, so sťažovateľom vybavil formality (udelenie plnomocenstva a podobne) a skoncipoval kvalifikované podanie.

20. Kasačný súd sa teda nestotožňuje s námietkou sťažovateľa, že správny súd, rovnako ako žalovaný, si prisvojili právo posúdiť otázku splnenia lehoty pre podanie dovolania, pričom túto lehotu bez zákonného podkladu posúdil ako lehotu prekluzívnu, keď posúdenie včasnosti podania opravného prostriedku podlieha skúmaniu formálnych náležitostí žiadosti tak, ako to predpokladá ust. § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z., a to najmä s ohľadom na prejednávanú vec - v kontexte absencie existencie (čo i len tvrdených) dôvodov pre odpustenie zmeškania lehoty a nepodania žiadosti o predbežné poskytnutie právnej pomoci.

21. Vychádzajúc z uvedeného a s ohľadom na to, že vznesené kasačné námietky neboli spôsobilé na zmenu, alebo zrušenie napadnutého rozsudku, kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol podľa § 461 S.s.p..

22. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 1 S.s.p. a contrario k §§ 167 ods. 1 a 168 S.s.p., tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov kasačného konania, pretože žalobca nebol v kasačnom konaní úspešný a v prípade žalovaného nedošlo k naplneniu predpokladu obsiahnutého v ust. § 168 S.s.p..

23. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v pomere hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 k § 463 S.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok n i e j e prípustný.